

ДК: 378.147+811.111+81-25

О. С. РОМАНЮК

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВПРАВ ЩОДО НАБУТТЯ ЗНАТЬ ЛІНГВІСТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ, ВИБРАННОГО З АВТЕНТИЧНИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Дано загальну характеристику вправ щодо набуття знань лінгвістичного матеріалу, вибраного з автентичних художніх творів. Вказана група вправ забезпечить досягнення одного із структурних компонентів змісту навчання англомовного розмовного мовлення – мовних знань.

Ключові слова: лінгвістичний матеріал, дидактичний принцип, компонент змісту навчання, англомовне розмовне мовлення.

A. S. ROMANIUK

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА УПРАЖНЕНИЙ ПО ПРИОБРЕТЕНИЮ ЗНАНИЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА, ВЫБРАННОГО ИЗ АУТЕНТИЧНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ

Дана общая характеристика упражнений по приобретению знаний лингвистического материала, выбранного из аутентичных художественных произведений. Указанная группа упражнений обеспечит достижение одного из структурных компонентов содержания обучения англоязычной разговорной речи – языковых знаний.

Ключевые слова: лингвистический материал, дидактический принцип, компонент содержания обучения, англоязычная разговорная речь.

A. S. ROMANIUK

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE EXERCISES ON THE ACQUISITION OF THE KNOWLEDGE OF THE LINGUISTIC MATERIAL SELECTED FROM THE AUTHENTIC WORKS OF ART

The article presents the general characteristics of the exercises on the acquisition of the knowledge of the linguistic material selected from the authentic works of art. This group of exercises will provide one of the structural components achievement of the teaching English colloquial speech content which is language knowledge.

Keywords: linguistic material, didactic principle, component of the learning content, English colloquial speech.

Методика навчання іноземних мов ґрунтується на структурі змісту складових її компонентів. Визначивши структурні компоненти змісту навчання англомовного розмовного мовлення: мовні знання, тобто лексичні і граматичні; мовні навички, тобто автоматизоване вживання досліджуваних мовних явищ у спрощених (навчальних) мовленнєвих умовах; мовленнєві вміння, тобто вживання досліджуваних мовних явищ в умовах реальної мовної комунікації, а також встановивши лінгвозмістові джерела наповнення англомовного розмовного мовлення, якими, в нашому випадку, були автентичні художні твори, ми забезпечили передбачуване нами мовлення природними філологічними проявами, а також скерували навчання на ту тематику неформальних бесід, яка типова для англомовних громадян [4, с. 79; 5, с. 36–37].

На основі розробленої структури змісту навчання англомовного розмовного мовлення засобами автентичних художніх творів зробимо спробу створити експериментальну методику, в якій будуть представлені вправи для досягнення кожного із встановлених компонентів змісту навчання. Тож система вправ з навчання англомовного розмовного мовлення складається з чотирьох груп: перша – вправи щодо набуття знань лінгвістичного матеріалу з автентичних художніх творів; друга – вправи щодо формування навичок їх вживання на прикладах мовлення героїв художніх творів; третя – вправи на розвиток вмінь англомовного розмовного спілкування в рамках певної тематики; четверта – вправи щодо розвитку вмінь англомовного спонтанного емоційно забарвленого неофіційного спілкування.

Для більш організованого та системного вивчення мовних явищ, які містяться в оригінальних творах, вважаємо за доцільне вивчати їх за тематичними блоками. Щоби не допустити забування лексики з однієї теми при вивченні лексики за наступною, рекомендуємо прийняти за основу висунутий Р. Мартиновою дидактичний принцип повторення кожної дози нового мовного матеріалу у взаємозв'язку з усіма раніше вивченими [3]. Численні експерименти автора довели, що при реалізації названого принципу не допускаються прогалини у знаннях студентів, а найголовніше – відбувається накопичення лінгвістичної інформації та системне розширення словникового запасу тих, хто навчається. Міцно засвоєний і системно розширюваний словниковий запас дає змогу студентам продукувати дуже поширені за формою і змістовні за смислом діалоги. У них співрозмовники можуть вільно переключатися з однієї теми на іншу і знову повертатися за необхідності до будь-якої частини поточної бесіди. Для досягнення такого природного вигляду англомовного розмовного мовлення рекомендується виконувати вправи, в яких демонструється наростаюче, тематично розширене говоріння, в якому предмет розмови з діалогу в діалог буде повторюватися, але в іншому лінгвістичному оточенні та смисловому аспекті.

Наступним дидактичним принципом організації засвоєння іншомовного матеріалу Р. Мартинова пропонує «перехід до вивчення кожної наступної частини мовних явищ за умови відносно повного засвоєння попередньої частини» [3]. Його реалізація здійснюється шляхом проведення поопераційного контролю знань студентів, їх оцінювання за спеціально розробленими критеріями. Вважаємо названі методичні дії виправданими і доцільними стосовно нашої групи вправ з придбання знань лінгвістичного матеріалу з автентичних художніх творів.

Крім названих принципів, ми будемо ґрунтуватися на таких відомих загальнодидактичних положеннях організації навчального процесу, як: його доступності для більшості студентів; міцності засвоєння інформації; послідовності пред'явлення і викладу матеріалу; вмотивованості його вивчення; чіткості і наочності подання мовних явищ та їх однозначного семантичного трактування.

Враховуючи вищесказане, розглянемо першу групу вправ щодо набуття знань лінгвістичного матеріалу з автентичних художніх творів, враховуючи всі вищезгадані принципи її реалізації.

Вправа 1.

Мета. Познайомити студентів з новим мовним матеріалом і систематизувати його.

Завдання. Прочитайте уривок з художнього твору «Can you keep a secret?» автора Sophie Kinsella [6, с. 342–344]. Зверніть увагу на виділені в ньому слова і вирази. Відкрийте зошит і розділіть в ньому сторінку на три колонки, запишіть виділені слова і вирази в підготовлену таблицю: у першій колонці – англійською мовою, у другий – рідно. мовою, а третю колонку поки що не заповнюйте. Переклад рідною мовою спробуйте визначити самостійно за контекстом.

It's really strange. But it almost feels as though we're seeing each other properly for the first time in years. As though we're seeing each other and saying hello and kind of... starting again.

'We were wondering what you thought about taking a little holiday next year,' says Mum. 'With us.'

'Just... us?' I say, looking around the table.

'Just the three of us, we thought.' She gives me a tentative smile. 'It might be fun! You don't have to, of course, if you've got other plans.'

‘No! I’d like to!’ I say quickly. ‘I really would. But... but what about’ I can’t even bring myself to say Kerry’s name. There’s a tiny silence, during which Mum and Dad look at each other, and then away again.

‘Kerry sends her love, of course!’ says Mum brightly, as though she’s changing the subject completely. She clears her throat.

‘You know, she thought she might visit Hong Kong next year. Visit her father. She hasn’t seen him for at least five years, and maybe it’s time they... had some time together.’

‘Right,’ I say dazedly. ‘Good idea.’ I can’t believe this. Everything’s changed. It’s as if the entire family has been thrown up in the air and has fallen down in different positions, and nothing’s like it was before.

‘We feel, Emma,’ says Dad, and stops. ‘We feel... that perhaps we haven’t been ... that perhaps we haven’t always noticed...’ He breaks off and rubs his nose vigorously.

‘Cappu-ccino,’ says the waiter, planting a cup in front of me. ‘Filter coffee, cappuccino... coffee cake... lemon cake... chocolate —’

‘Thank you!’ interrupts Mum. ‘Thank you so much. I think we can manage from here.’ The waiter disappears again, and she looks at me.

‘Emma, what we want to say iswe’re very proud of you.’ Oh God. Oh God, I think I’m going to cry.

‘Right,’ I manage.

‘And we...That is to say, we both - your mother and I - We’ve always... and always will...’ He pauses, breathing rather hard. I don’t quite dare say anything.

‘What I’m trying to say, Emma,’ he starts again. ‘As I’m sure you... as I’m sure we all... which is to say.’ He stops again, and wipes his perspiring face with a napkin.

‘The fact of the matter is that... is that...’

‘Oh, just tell your daughter you love her, Brian, for once in your bloody life!’ cries Mum.

‘I... I... love you, Emma!’ says Dad in a choked-up voice. ‘Oh Jesus.’ He brushes roughly at his eye.

‘I love you too, Dad,’ I say, my throat tight. ‘And you, Mum.’

‘You see!’ says Mum, dabbing at her eye. ‘I knew it wasn’t a mistake to come!’

‘You know... we’re all sacred links in the eternal circle of life,’ I say with a sudden swell of emotion.

‘What?’ Both my parents look at me blankly.

‘Er, never mind. Doesn’t matter.’ I release my hand, take a sip of cappuccino, and look up.

Вправа 2.

Мета. Перевірити вміння учнів самостійно семантизувати незнайомі мовні явища розмовного стилю мовлення за контекстом і скоригувати їх.

Завдання. Прочитайте виписані Вами з уривка художнього твору виділені слова і вирази разом з виконаним перекладом. При встановленні неадекватної семантизації запишіть у третій колонці варіант, узгоджений з викладачем. Наприклад:

It’s really strange.	Дійсно дивно.
Kind of	Як би
It might be fun!	Це може бути весело!
You don’t have to, of course, if you’ve got other plans.	Ти не повинна, звичайно, якщо у тебе є інші плани.
No! I’d like to!	Ні! Я із задоволенням!
I really would.	Мені дійсно хочеться.
But... but what about...	Але... але як щодо...
I can’t even bring myself to ...	Я навіть не можу змусити себе...
You know...	Знаєш / Розумієш...
Right!	Добре! / Правильно!
Good idea!	Гарна ідея!
I can’t believe this.	Віриться насилу / У це важко повірити.
Oh, God!	О, Боже!
Oh, God, I think I’m going to cry.	О, Боже, мені здається, я зараз

That is to say / Which is to say I don't quite dare say anything.	розплачуся. Тобто / правильніше сказати / а точніше Я зовсім не можу зважитися щось сказати.
What I'm trying to say ... The fact of the matter ... Oh, just tell ... For once in your bloody life Oh, Jesus! You see ... Er, never mind. Doesn't matter	Що я намагаюся сказати... Справа в тому... Ну, просто скажи... Хоч раз у твоєму нікчемному житті О, Господи (Ісусі)! Бачиш / Розумієш... Е-е, не бери в голову / Проїхали. Не має значення

Вправа 3.

Мета. Закріпити в пам'яті значення досліджуваних мовних явищ розмовного жанру, а також сприяти їх запам'ятовуванню.

Завдання. Прочитайте: а) про себе, б) вголос досліджувані мовні явища з їх перекладом і запишіть їх у словник.

♪ Вправа 4.

Мета. Відпрацювати вимову виписаних мовних явищ та сприяти їх запам'ятовуванню.

Завдання. 1) Прослухайте на аудіо CD вимову виписаних мовних явищ за диктором; 2) прослухайте вимову цих же виразів з паузами, під час яких повторіть вголос почуте; 3) прочитайте самостійно записані вирази, зверніть увагу на їх перекладу.

Вправа 5.

Мета. Ввести активізовану лінгвістичну інформацію в оперативну пам'ять студентів.

Завдання. Прочитайте про себе досліджувані слова і вирази та підберіть до них переклад з матеріалів, представлених нижче; висловіть результат своєї роботи у вигляді відповідних цифр. Наприклад: 1. – 3; 2. – 13, 3 – ...

1. It's really strange. 2. Kind of... 3. It might be fun! 4. You don't have to, of course, if you've got other plans. 5. No! I'd like to! 6. I really would... 7. But... but what about... 8. I can't even bring myself to... 9. You know... 10. Right! 11. Good idea! 12. I can't believe this... 13. Oh, God! 14. Oh, God, I think I'm going to cry. 15. That is to say / Which is to say... 16. I don't quite dare say anything. 17. What I'm trying to say... 18. The fact of the matter... 19. Oh, just tell... 20. For once in your bloody life... 21. Oh, Jesus! 22. You see... 23. Er, never mind. 24. Doesn't matter.

1. Віряться насилу / У це важко повірити 2. Бачиш / Розумієш 3. Дійсно дивно. 4. Справа в тому 5. Знаєш / Розумієш 6. Не має значення 7. Мені дійсно хочеться. 8. Ні! Я із задоволенням! 9. Але... але як щодо... 10. Ну, просто скажи 11. О, Боже! 12. О, Боже, мені здається, я зараз розплачуся. 13. Як би 14. О, Господи (Ісусі)! 15. Тобто / правильніше сказати / а точніше 16. Ти не повинна, звичайно, якщо у тебе є інші плани. 17. Гарна ідея! 18. Добре! / Правильно! 19. Хоч раз у твоєму нікчемному житті 20. Що я намагаюся сказати 21. Це може бути весело! 22. Е-е, не бери в голову / Проїхали. 23. Я навіть не можу змусити себе... / У мене навіть не виходить видавити з себе 24. Я зовсім не можу зважитися щось сказати. / Я навіть не можу зважитися вимовити слово.

♪ Вправа 6.

Мета. Навчити сприймати на слух досліджувані мовні явища в ізольованому вигляді.

Завдання. Закрийте зошити і прослухайте досліджувані мовні явища англійською мовою у швидкому темпі; напишіть переклад тільки тих слів і виразів, які звучали.

Вправа 7.

Мета. Продемонструвати студентам семантичну можливість вживання досліджуваних мовних явищ.

Завдання. Прочитайте назву тем і запишіть під кожною з них слова й вирази, відповідні їм. Використовуйте список мовних явищ, представлених під рискою. Врахуйте, що один і той же вираз може вживатися в кількох темах.

Getting acquainted	At work	Pastime / Going out	Leisure activity and interests	Love and relations
--------------------	---------	---------------------	--------------------------------	--------------------

1. It's really strange. 2. Kind of... 3. It might be fun! 4. You don't have to, of course, if you've got other plans. 5. No! I'd like to! 6. I really would... 7. But... but what about... 8. I can't even bring myself to... 9. You know... 10. Right! 11. Good idea! 12. I can't believe this... 13. Oh, God! 14. Oh, God, I think I'm going to cry. 15. That is to say / Which is to say... 16. I don't quite dare say anything. 17. What I'm trying to say... 18. The fact of the matter... 19. Oh, just tell... 20. For once in your bloody life... 21. Oh, Jesus! 22. You see... 23. Er, never mind. 24. Doesn't matter.

Вправа 8.

Мета. Продемонструвати студентам семантичний взаємозв'язок досліджуваних мовних явищ.

Завдання. Виберіть зі списку слів і виразів, даних у попередній вправі 7, такі, які могли би бути об'єднані загальним змістом і запишіть їх як у цифровому, так і в буквенному варіанті. Наприклад:

1. – 12; It's really strange. I can't believe this...

9. – 3; You know... It might be fun!

21. – 16; Oh, Jesus! I don't quite dare say anything.

Вправа 9.

Мета. Оцінити якість запам'ятовування досліджуваних мовних явищ.

Завдання. 1) Відкрийте зошити і прочитайте по-англійськи досліджувані слова і вирази за 50 секунд; 2) закрийте праву частину сторінки (другу і третю колонки) та перекладіть слова і вирази рідною мовою за 50 секунд; 3) закрийте ліву частину сторінки (перші колонку) та перекладіть ці ж слова і вирази вже англійською мовою за 50 секунд; 4) напишіть диктант-переклад досліджуваних мовних явищ (викладач диктує кожен вираз рідною мовою, а студенти пишуть іноземною).

У цій вправі, як і в усіх інших подібного типу, завдання регламентовані в часі, спрямовані на перевірку якості сформованості навичок виконання мовних операцій з мовними явищами, що містяться у цих вправах. Час виконання мовних операцій відповідає часу виконання аналогічних операцій рідною мовою. Тому цей час однаковий як при перекладі досліджуваного матеріалу з рідної мови іноземною, так і при перекладі цього ж матеріалу з іноземної рідною мовою [2; 3].

Вправа 10.

Мета. Проаналізувати результати запам'ятовування досліджуваних мовних явищ і визначити можливість переходу до формування мовних навичок їх вживання.

Завдання. 1) Перегляньте диктанти і зверніть увагу на підкреслені слова та вирази, виправте допущені помилки самостійно; 2) поміняйтеся один з одним роботами і порахуйте один в одного кількість помилок, які залишилися.

Якщо кількість помилок становить не більше 30 % від усього досліджуваного матеріалу, то перехід до формування навичок його вживання правомірний. Ми допускаємо можливість 30 % незасвоєних ізольованих мовних явищ, вибраних з автентичних художніх творів не тому, що вважаємо, що будь-які лексичні одиниці з усього досліджуваного обсягу не істотні для вживання в розмовному мовленні, а тому, що визнаємо труднощі в запам'ятовуванні ізольованого матеріалу, який наразі не активізується в мовній діяльності. Ми припускаємо можливість його запам'ятовування в процесі формування мовленнєвих навичок його вживання. Крім того, такий відсоток незасвоєних мовних одиниць, що дозволяє продовжити з ними складніше мовленнєве тренування, обґрунтовується коефіцієнтом рецептивного засвоєння матеріалу (K_1) – рівного чи більшого, ніж 0,7 ($K_1 \geq 0,7$), обґрунтованого В. Беспалько [1, с. 102]. З результатів дослідження цього вченого виходить, що учні, які запам'ятали 70 % введеного матеріалу, можуть просуватися вперед. Якщо ж цей показник виявиться менше 70 %, то їм треба затриматися на роботі з його засвоєння. Однак при цьому необхідно враховувати, що в 30 % незасвоєного матеріалу можуть увійти неоднакові для всіх мовні одиниці. Тому наступний етап роботи над їх засвоєнням має включати елемент диференційованого навчання.

Таким чином, запропонована група вправ щодо набуття знань лінгвістичного матеріалу з автентичних художніх творів забезпечить досягнення встановленого раніше такого структурного компонента змісту навчання англomовного розмовного мовлення, як мовні знання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М.: Педагогіка, 1989. – 192 с.
2. Городилова Г. Г. К вопросу о характеристике начального этапа через уровень сформированности навыков и умений говорения / Г. Г. Городилова // Вопросы обучения русскому языку иностранцев на начальном этапе; под. ред А. А. Миролюбова. – М., 1976. – С. 39–45.
3. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов / Р. Ю. Мартинова. – К.: Вища школа, 2004. – 454 с.
4. Романюк А. С. Рецепттивные и репродуктивные речевые навыки как структурный компонент содержания обучения англоязычной разговорной речи / А. С. Романюк // Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии. № 7 (16): сб. статей по материалам XVI междунар. заочной науч.-практ. конференции. – М.: Междунар. центр науки и образования, 2013. – С. 79–85.
5. Романюк А. С. Лингвистические знания как первый структурный компонент содержания обучения англоязычной разговорной речи / А. С. Романюк // Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень». – К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2013. – С. 36–39.
6. Kinsella Sophie. Can you keep a secret? / Sophie Kinsella. – Dell, 2005. – 416 p.